

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»

на тему: «**Управління ризиками роздрібного банківського кредитування**»

Виконавець:

студентка 6 курсу групи М-9
центру заочної та вечірньої форми навчання
Діну Марія Євгенівна _____

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Няньчук Наталія Юріївна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку банківський бізнесу роздрібне кредитування відіграє важливу роль у задоволенні постійно зростаючих потреб фізичних осіб та підприємців, які не пов'язані з підприємницькою діяльністю, в разі нестачі у них власних коштів та сприяє розвитку виробництва і соціально-економічному розвитку країни. Різноманітність видів роздрібного кредитування та його розвиток свідчать про його важливість, воно виступає як джерело високих прибутків для банків, а також про постійну затребуваність населення. Проте, кредитування достатньо ризиковий вид продукта роздрібного бізнесу, тому розвиток роздрібного кредитування залежить від рівня та якості управління ризиками, на які наражаються банки в процесі здійснення цього виду діяльності. Тому тема дипломної роботи є актуальною для сучасного стану банківської системи України, має важливе теоретичне і практичне значення і потребує подальшого розроблення.

Метою дослідження є поглиблення теоретико-методологічних засад управління ризиками роздрібного банківського кредитування та розроблення рекомендацій щодо його вдосконалення у сучасних умовах.

Завдання дослідження. Досягнення поставленої мети передбачає необхідність вирішення наступних завдань:

- дослідити теоретичні аспекти процесу роздрібного кредитування та визначити сутність і види роздрібного кредитування і поняття «ризик роздрібного банківського кредитування», охарактеризувати види ризиків та управління ними;
- дослідити сучасний стан роздрібного кредитування в банківській системі України, провести аналіз сучасної практики управління ризиками споживчого кредитування в українських банках і кращий світовий досвід;
- проаналізувати кредитний портфель АТ «УКРСИББАНК» та управління ризиками банку;
- визначити методичні підходи щодо управління та мінімізації кредитного ризику в процесі роздрібного кредитування;
- визначити сутність і зміст поняття «система управління ризиками роздрібного банківського кредитування»;
- визначити методологічні підходи та розробити рекомендації щодо вдосконалення регуляторних і наглядових функцій НБУ в процесі управління ризиками роздрібного кредитування.

Об'єктом дослідження є процес роздрібного банківського кредитування та управління ризиками в банках України.

Предметом дослідження є методологічні підходи та практичні аспекти управління ризиками банківського роздрібного кредитування в Україні в сучасних умовах.

Методи дослідження. У ході дослідження було використано наступні методи: для характеристики статистичних даних був використаний емпіричний метод та опису. При побудові таблиць, графіків та їх аналізу були використані методи статистичного зведення, групування, графічного зображення і аналізу. Крім того, викори-

стовувались методи економічного аналізу, кореляційно-регресійний аналіз, SWOT-аналіз, порівняльний та інші.

Інформаційна база дослідження. Наукові статі вчених-економістів з підручників, навчальні посібників, статей з періодичних видань, Інтернет-ресурсів. Законодавча база України, нормативні документи та статистичні дані Національного банку України, офіційні статистичні матеріали Державного комітету статистики України, а також офіційна звітність окремих банківських установ.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 102 сторінок. Основний зміст викладено на 78 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 18 рисунків; 8 додатків. Список використаних джерел включає 75 найменувань на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Теоретичні аспекти управління ризиками роздрібно-банківського кредитування*» розглянуто теоретичні засади сутності роздрібно-банківського бізнесу. Поняття «роздрібний банківський бізнес» є досить неоднозначним у розумінні багатьох економістів, наукові словники визначають роздрібну банківську діяльність як надання банківських послуг для клієнтів індивідуального бізнесу, тому представлено різноманітні наукові тлумачення цього поняття.

Визначено сутність поняття роздрібно-кредитування, оскільки прирівнюють сутність роздрібно-кредитування зі споживчим кредитуванням, досліджено зв'язок цих понять, та можна зробити висновок, що споживчий кредит є поняттям більш вузьким, ніж роздрібний кредит, оскільки він надається для задоволення споживчих потреб, він є різновидом роздрібно-кредитування, тому що роздрібний кредит надається як на задоволення поточних особистих потреб, так і з метою отримання прибутку.

Таким чином, роздрібне банківське кредитування – це кредитування фізичних осіб та фізичних осіб-підприємців, який надається на споживчі потреби (особисті потреби), наприклад, купівля автомобіля, побутової техніки, майна, тобто будь-які цілі, окрім операцій, які можуть принести прибуток.

Також, було проаналізовано процес управління та методи мінімізації ризиків роздрібно-банківського кредитування. Проведений аналіз засвідчив, що кредитний ризик є одним з найбільш суттєвих ризиків банківської діяльності, який притаманний роздрібному кредитуванню та неадекватна оцінка його рівня впливає на втрату капіталу та ліквідність банку, створює загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку.

За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені наступні висновки, що для попередження негативних наслідків даного виду кредитування потрібно забезпечити моніторинг та контроль операцій банку. Вибір засобів впливу на ризики має на меті мінімізувати можливі збитки у майбутньому. Зниження ризику передбачає зменшення розмірів можливих збитків чи імовірності настання нага-

тивних подій. Визначено основні методи зменшення кредитного ризику, які використовуються в банківських установах.

Таким чином, успішне застосування нових систем управління кредитним ризиком вимагає розробки конкретних методів та зваженої політики, що зможе забезпечити поступову адаптацію національної банківської системи до нових Базельських вимог та покращення роздрібного кредитування.

У другому розділі *«Сучасний стан управління ризиками роздрібного кредитування в банках України»* проведено аналіз кредитного портфеля банківської системи України та його ефективності управління, з застосуванням математичної моделі та розрахунку коефіцієнтів.

Також, досліджено діяльність банку та ефективність управління кредитним портфелем АТ «УКРСИББАНК» в сучасних умовах, зроблено порівняння роздрібного кредитування між банками-конкурентами, питома вага роздрібного кредитного портфеля у загальному обсязі роздрібного кредитного портфеля банківської системи України яких на однаковому рівні: АТ «УКРСИББАНК» 4,4%, АТ «ПУМБ» - 5,2%, АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» - 3,7%, АТ «ОТП БАНК» - 4,2%, АТ «ПІВДЕННИЙ» - 3,1%. Проаналізовано кредитні продукти та умови кредитування банків, аналіз конкурентного середовища АТ «УКРСИББАНК» серед банків-конкурентів. Найпоширенішими кредитними продуктами серед порівнювальних банків є кредитні картки та кредити готівкою. Загалом, умови кредитування є однаковими, декілька відрізняються річні процентні ставки. Проведений аналіз свідчить про доволі нестійкі ринкові позиції АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК» оскільки банку необхідно розвивати рекламну компанію та впроваджувати більше технологій, у порівнянні з основними конкурентами та доволі високі конкурентні переваги в АТ «ОТП БАНК» і на одному рівні АТ «УКРСИББАНК» та АТ «ПУМБ», які стрімко розвивають кредитний портфель, залучають фізичних осіб та розширюють свій кредитний портфель як за допомогою кредиту на товар, так і кредит готівкою.

Було проведено SWOT-аналіз, за результатами якого можна зробити висновок про те, що АТ «УКРСИББАНК» є надійним та доволі сильним банком але однією з серйозних загроз для нього є конкурентна середа, а особливо поява сильних конкурентів. Відповідно до цього виникає необхідність у проведенні аналізу АТ «УКРСИББАНК» та виявленні конкурентних позицій на кредитнофінансовому ринку.

Отже, підсумовуючи даний розділ можна зробити висновок, що дослідження процесів банківського кредитування в Україні свідчить про його нерівномірний розвиток. Це пов'язано зі збільшенням абсолютного показника, обсягу загальних активів, оскільки протягом аналізованого періоду вони мають тенденцію до збільшення, що свідчить про зростання обсягів діяльності банківської системи України.

Відмітимо, що протягом досліджуваного періоду показники АТ «УКРСИББАНК», які визначають ризиковість кредитних операцій банківської установи були дотримані у межах нормативних значень, що свідчить про ефективний ризик-менеджмент у сфері кредитного ризику банку.

Результати аналізу засвідчили про невисокий кредитний ризик та попри все спостерігається захищеність кредитного портфеля банку. На сьогодні величина сформованих резервів на покриття кредитного ризику дає можливість покривати на-

явний кредитний ризик. Щодо дохідності кредитів, наданих клієнтам, то в умовах стабільності кредитного портфеля закономірним є зростання показників його дохідності.

У третьому розділі «*Удосконалення процесу управління ризиками роздрібно-го банківського кредитування*» було визначено основні методики кредитного рейтингу, які застосовують в своїй роботі зарубіжні банки для оцінки кредитного ризику. Англійські банки в практиці оцінки ризику використовують методики CAMPARI, PARTS, PARSEK. Американські банки в своїй практиці використовують методику «6С». Варто відмітити досвід зарубіжного банківського сектора із залучення до оцінки кредитного ризику незалежних рейтингових агентств. Важливою формою контролю за якістю кредитного портфеля, що використовується західними банками, є аудиторська перевірка позик. Також, за кордоном поширені загалом такі методи управління ризиком, як продаж кредитів, сек'юритизація та скоринг.

Важливу роль у вітчизняній банківській практиці управління ризиком кредитного портфеля відіграє лімітування, яке полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позичок, що дозволяє обмежити ризик. Доведено, що ключовими стандартами управління ризиками в банківській сфері є світові стандарти Базель II та Базель III, розроблені Базельським комітетом з банківського нагляду, які містять критерії регулювання банківської діяльності.

На основі раніше проведеного SWOT-аналізу запропоновано заходи, застосування яких дозволить покращити політику управління кредитним портфелем АТ «УКРСИББАНК», також підвищити ефективність кредитної діяльності та отримання прибутку банку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Кредитування є одним із найдохідніших видів банківської діяльності, однак разом з тим воно містить у собі низку ризиків. Тому важливого практичного значення набуває потреба в комплексному дослідженні сутності та форм прояву цих ризиків, а також у обґрунтуванні ефективної системи управління ризиком банківського роздрібно-го кредитування на основі реалізації принципів ризик-менеджменту.

2. Проведений аналіз засвідчив, що кредитний ризик є одним з найбільш суттєвих ризиків банківської діяльності, який притаманний роздрібно-му кредитуванню та неадекватна оцінка його рівня впливає на втрату капіталу та ліквідність банку, створює загрозу інтересам вкладників та інших кредиторів банку.

3. Для попередження негативних наслідків даного виду кредитування потрібно забезпечити моніторинг та контроль операцій банку. Вибір засобів впливу на ризики має на меті мінімізувати можливий збиток у майбутньому. Зниження ризику передбачає зменшення розмірів можливого збитку чи імовірності настання несприятливих подій. Визначено основні методи зменшення кредитного ризику, які використовуються в банківських установах.

4. Головною метою управління ризиком кредитного портфеля є комплекс заходів, спрямований на забезпечення максимальної доходності при певному рівні ри-

зику. Це, в свою чергу, передбачає розробку системи управління ризиком кредитного портфеля, за допомогою якої банк виявляє ризики, проводить оцінку, здійснює їх моніторинг та контролює свої ризикові позиції.

5. Мінімізація ризиків може відбуватися шляхом зниження ймовірності реалізації ризику або забезпечення зниження масштабу втрат у разі реалізації ризику. До інструментів, що забезпечують зменшення ймовірності реалізації кредитного ризику відносять: організаційні, інформаційні інструменти, аналіз кредитоспроможності позичальника, гарантії та поручительства, лімітування, контроль, диверсифікацію і концентрацію. До способів, що забезпечують зниження розміру втрат у разі прояву кредитного ризику, належать: структурування, реструктуризація заборгованості, неустойка, страхування, стягнення заборгованості, резервування, контроль, ліквідація неякісних активів.

6. Дослідження процесів банківського кредитування в Україні свідчить про його нерівномірний розвиток. Це пов'язано зі збільшенням абсолютного показника, обсягу загальних активів, оскільки протягом аналізованого періоду вони мають тенденцію до збільшення, що свідчить про зростання обсягів діяльності банківської системи України.

7. Протягом досліджуваного періоду показники АТ «УКРСИББАНК», які визначають ризиковість кредитних операцій банківської установи були дотримані у межах нормативних значень, що свідчить про ефективний ризик-менеджмент у сфері кредитного ризику банку.

8. Результати аналізу засвідчили про невисокий кредитний ризик і захищеність кредитного портфеля банку. На сьогодні величина сформованих резервів на покриття кредитного ризику дає можливість покривати наявний кредитний ризик. Щодо дохідності кредитів, наданих клієнтам, то в умовах стабільності кредитного портфеля закономірним є зростання показників його дохідності.

Отже, на основі раніше проведеного SWOT-аналізу запропоновано заходи, що дозволять покращити політику управління кредитним портфелем АТ «УКРСИББАНК», також підвищити ефективність кредитної діяльності.